

RIEK

de Leeuw

Wilfried de Jong (1957) wordt bekend als helft van het legendarische theaterduo Waardenberg & De Jong. Tegenwoordig is hij schrijver, interviewer, columnist en televisiemaker. En binnenkort terug in het theater met een muzikale solovoorstelling.

& Wilfried de Jong

TEKST: RICK DE LEEUW. BEELD: DANIEL MAISSAN

“Jaren geleden ging ik met een paar vrienden op vakantie naar Spanje. Het was bloedgeslagen heet en we reden met een aftandse kar, slechte vering, geen airco, richting Madrid. Ik lag op de achterbank en las een boek van K. Schippers, *Museo Sentimental*. Schippers kan als geen ander vraagtekens zetten bij dingen die wij voetstoots aannemen. Waarnemingen vanuit een onvoorwaardelijke verwondering. Terwijl we in die verzengende hitte over de Spaanse hoogvlakte reden, werd mijn veilige wereld door dat boek totaal op zijn kop gezet. Het landschap, de zon, de vriendschap, alles om me heen werd teruggebracht tot een wankel stelsel van schijnbaar willekeurige afspraken. Een frontale aanval op al mijn zekerheden, maar vreemd genoeg gaf het me een weldadig gevoel. Met de onzekerheid liet het ook meteen de absurditeit in mijn leven toe. Ik heb nooit drugs gebruikt, maar blijkbaar kun je zo’n ervaring ook met je eigen geest oproepen. Heel plezierig. Door op gezette tijden mijn diepste

overtuigingen in vraag te stellen, hou ik de boel in mijn hoofd een beetje schoon. Sindsdien ben ik een weloverwogen twijfelaar. Twijfel deugt.”

Nieuwsgierig het diepe in

“Als ik iemand interview, probeer ik elke keer weer op nul te beginnen. Natuurlijk bereid ik me goed voor op mijn gasten, maar of Jezus Christus nu binnenkomt of Geert Wilders, of mijn grote held Sonny Rollins, ik zal ze altijd onbevooroordeeld ontvangen. Ik mag niet van tevoren denken ‘jij deugt niet’. Ik wil het diepe in, zonder vooropgezet plan of doel. Proberen uit te vinden wat de ander beweegt, en daarmee soms bij toeval ontdekken wat het is dat mezelf beweegt. Zo heb ik geleerd om mensen los te zien van hun meningen. Ooit had ik Richard Klinkhamer in mijn programma. Dat is die schrijver die in de jaren negentig zijn vrouw vermoordde en in de tuin begroef. Enfin, al na anderhalf uur praten ▶

**‘Ik ben
een weloverwogen
twijfelaar.
Twijfel deugt’**

‘Als ze ooit een been bij me moeten afzetten, dan lassen ze er maar een ijzeren neppoot aan. Ik fiets door’

CV
Wilfried de Jong

1957 Wordt geboren in Rotterdam

1974 Doet eind-examen Atheneum

1975 Vertrekt een jaar naar Israël

1976 Studeert aan de Sociale Academie in Den Haag

1980 Zet zijn eerste stappen in de journalistiek

1985 Richt met Martin van Waardenberg het ‘fysiek absurdistische theaterduo’ *Waardenberg & De Jong* op

1986 Première eerste voorstelling *Begin maar vast*

1989 Wint *CJP Podiumprijs* voor tweede voorstelling *De Gekken galerij*

vond ik hem een geschikte kerel. Ik had compassie met een moordenaar, en ik had daar eigenlijk geen enkel probleem mee. Met open vizier het contact zoeken met de ander, daar gaat het om in een interview, en daar gaat het uiteindelijk ook om in het leven.

Mensen communiceren op zo’n smal raakvlak met elkaar. We doen vaak ontroerend goed ons best, maar het onvermogen om werkelijk door te dringen tot de ander is bijna voortdurend voelbaar. We zitten allemaal op deze wereld, met dezelfde vragen en problemen van existentiële aard en we doen manmoedige pogingen elkaar op geestelijk niveau de hand te reiken. Onze intelligentie staat erbij en kijkt machteloos toe. We trachten van elkaar te houden, we trachten elkaar te begrijpen. Veel meer kunnen we niet doen. Hoe versier je een vrouw in het café? Bied je haar een biertje aan of negeer je haar juist opzettelijk? En begrijpt zij jouw signaal vervolgens wel zoals jij het bedoeld hebt? Er zijn zo veel codes. Communicatie kan een mijneveld zijn.

In mijn pogingen de ander te begrijpen, probeer ik zo min mogelijk barrières op te werpen. Daardoor kan ik me, denk ik althans, verplaatsen in junks, in gekken, in moordenaars. Ik snap waarom mensen elkaar intens kunnen haten, of waarom ze soms genoeg hebben van het leven. Eén ruk aan het stuur is voldoende om eruit te stappen, en in ieder leven zijn er soms redenen om aan het stuur te trekken. Ik ben van nature een levenslustig mens, maar ook in dat opzicht is niets menselijks mij vreemd.”

De buitenstaander

“Toen ik begon met mijn columns voor *NRC Handelsblad*, zei mijn vriend Hugo Borst dat ik een *Beobachter* was. Hij bedoelde natuurlijk een observator, maar Duitse woorden doen het in Rotterdam nog altijd goed. Hugo heeft bijna altijd gelijk, en de buitenstaander is inderdaad mijn favoriete rol. Ik zat een keer bij een wedstrijd van Feyenoord in De Kuip op de perstribune, toen er een sprinkhaan op mijn laptop landde. Zoiets verzin je toch niet? Hoe komt zo’n dier daar? Die wedstrijd was ik op slag vergeten. Voor het eerst van mijn leven bekeek ik een sprinkhaan van dichtbij en zag hoe machtig ontwikkeld de dijbenen van zo’n beest zijn. En ik keek naar het veld, waar ook de beste dijbenen van de stad rondliepen en voilà, ik had mijn column. Wat ik over die sprinkhaan te melden heb, is mijn kijk op de wereld. En dat is voor mij vele malen wezenlijker dan de opstelling van Feyenoord, die de week nadien toch weer anders is.”

Broze vriendschap

“Soms heb je maar één zin nodig om een vriendschap naar de kloten te helpen. Dat je een vriend hebt van wie je denkt dat je er alles tegen kunt zeggen, en je kunt er niet alles tegen zeggen. Op de middelbare school had ik samen met een vriend een contrabas gekocht. Een triplex gevaarte, voor 750 gulden. Van Chris Smildiger, de bassist van de Dutch Swing College Band. Die bas stond de ene week bij mij en de andere week bij die vriend. Mijn moeder had er een stevige tas omheen genaaid, van oranje tentdoek. Elke

de Leeuw
RICK
& Wilfried de Jong

week zeulden we drie kilometer met dat ding heen en weer. Samen zo’n bas hebben schept een enorme band. Liefde voor muziek, zonder meer. Maar na de middelbare school verwaterde het contact, de contrabas ging minder vaak heen en weer en ik voelde de vriendschap die er ooit tussen ons was geweest steeds minder. Dus toen die vriend op een dag bij mij langskwam, zei ik hem dat we elkaar maar beter niet meer konden opzoeken omdat ik voelde dat mijn vriendschap voor hem op was. De huichelarij stond me tegen. Als ik er nu aan terugdenk, voel ik me zo onhandig, maar ik kon toen domweg niet anders. Vriendschap is soms zo broos. Ik heb hem geloof ik nooit meer gezien.”

Harkende ouwe lul

“Vanaf mijn achttiende fiets ik. Wielrennen is voor profs, de rest fietst gewoon, zo zit dat nu eenmaal. Ik fiets zo’n vierduizend kilometer per jaar. Vroeger meestal met een clubje, de laatste jaren steeds vaker alleen. Ik rust er van uit, ik krijg ideeën, mijn problemen ordenen zich en lossen zich soms op als ik fiets. Als ze vanwege een hopeloos verrotte knie ooit een been bij me moeten afzetten, dan lassen ze er maar een ijzeren neppoot aan, ik fiets door. Het zelfreinigende vermogen van het fietsen kan ik niet missen. De loutering. Het ene moment doet alles pijn en wil je het liefst afstappen en die klerefiets in de sloot pleuren, en nog geen 500 meter verderop ben je er doorheen en verbeeld je je alweer dat de meisjes langs de kant van de weg verlekkerd omkijken als je met je gestroomlijnde *body* voorbijzoeft. Terwijl je natuurlijk als een ouwe ▶

1992 Trouwt met documentairemaker Anneloek Sollart

1994 Valt tijdens try-out van Waardenberg & de Jong-show *Naggelwauz* en breekt heup en pols

1996 Laatste voorstelling met Van Waardenberg: *Bandkaai*. Gaat interviewen bij VARA-radioprogramma *Ophef & Vertier*

1998 Geboorte eerste zoon

2000 Verhalenbundel *Aal* verschijnt

2002 Geboorte tweede zoon
Eerste uitzending tv-programma *Sportpaleis De Jong*

2003 *Sportpaleis De Jong* wordt *Holland Sport*, presentatie met Matthijs van Nieuwkerk

TAFEL VOOR TWEE

Lunch bij Mangiare,
Van Oldebarneveltstraat 150, Rotterdam:

■ 2 VERSE JUS D'ORANGE	€ 6,00
■ 2 GLAZEN PROSECCO	€ 8,50
■ 1 TRUFFELHAM	€ 3,00
■ 1 VITELLO TONNATO	€ 3,00
■ 1 ANTI-PASTI DIVERS	€ 9,00
■ 1 GLAS VALPOLICELLA ROOD	€ 3,25
■ 1 GLAS PROSECCO	€ 4,25
■ 1 LASAGNE VAN TRUFFEL EN PORCINI	€ 12,50
■ 1 PASTA MET WILD	€ 14,50

TOTAAL: € 64,00

DE BESTELLING

2005 Sportboek
De linkerbil van Bettini verschijnt

2006 Speelt rol in
televisieserie *Evelien*

2007 Richt televisie-
productiebedrijf op:
De Magere Aap

2008 Eerste
uitzending *24 uur met...*

2010 Boek *De man en zijn fiets* verschijnt

**Wilfried de Jong en Ocober staan van 21 januari t/m 31 maart 2011 in de Nederlandse theaters met de muzikale voorstelling *Man en Fiets*.
www.harrykies.nl**

lul op dat ding zit te harken en er niet uitziet. Twee jaar geleden was ik met mijn vrouw en kinderen op vakantie in Italië. Een prachtige, rustige plek in de bergen, en ik had mijn fiets meegenomen. De eerste nacht lag ik in bed en luisterde naar het kloppen van mijn hart. Ik telde mijn hartslag, 48 per minuut. Mooi laag, regelmatig, maar om de een of andere reden sloeg de onrust toe. Bizar, want een kloppend hart vertelt je namelijk maar één ding: je leeft! Maar in die stilte bekwam me het idee dat er iets vreselijks met me aan de hand was. De volgende dag ben ik zo hard mogelijk de steilste berg opgereden die ik vinden kon. 'Als er iets mis is met mijn hart, weet ik het tenminste meteen.' Een dodemansrit, helemaal kapot ging ik. Heerlijk! En toch was ik, toen we na de vakantie thuiskwamen, nog niet gerust. Ik vertelde het mijn huisarts, een jonge gozer, die meteen in lachen uitbarstte. 'Daar haal ik mijn stethoscoop niet voor uit mijn tas. Alleen maar omdat jij je hart hoort tikken als het 's nachts wat stiller wordt. Wegwezen, jij!' Daarna liep ik wat beschaamd naar huis. De communicatie met ons eigen lichaam blijkt al zo verdomde moeilijk, en dan hebben we soms de pretentie iemand anders in een gesprekje te kunnen doorgronden."

Deel van een groter geheel

"De momenten waarin je het onuitgesproken bondgenootschap met een ander voelt, maken het leven de moeite waard. Daarom kan een doelpunt zo'n extase veroorzaken. Als Dennis Bergkamp tegen Argentinië het beslissende

doelpunt scoort, is iedereen héél even gelijk, denkt heel Nederland héél even hetzelfde en zijn we één moment één. In muziek geldt hetzelfde, een solo van Rollins, die ene noot in de opera. Zelfs de traan van Maxima, een zeer zwaar uitgeregisseed moment, zoals wij in het vak dat noemen, laat mij daarom niet onberoerd.

Deel zijn van een groter geheel. Van de meest letterlijke vorm, sex, twee lichamen die verflechten, tot en met de pasgeboren baby die je in je armen houdt en die met heel je lichaam wilt warmen en beschermen. Samensmelten. De essentie van het leven. Dat gevoel kan op de meest onverwachte momenten opduiken. Samen met mijn vrouw dezelfde documentaire mooi vinden en dan niet hoeven te zeggen dat ik die documentaire zo mooi vind. De voorbeelden zijn talrijk, en gelukkig maar. We kunnen een boel verdriet verdragen omdat we weten dat het geluk ergens op de loer ligt. Het overkomt je alleen als je het ziet, maar je moet er wel naar op zoek. Het is als in dat verhaal van die twee jongens. De een was bang en bleef thuis, uit angst voor de boze buitenwereld. De ander was onbevreesd, trok er daarentegen op uit en werd piloot. Lang verhaal kort: het vliegtuig van de een stort neer, precies op het huis van de ander. Die bange hartstikke dood natuurlijk, de ander redt zich ternauwernood met de schietstoel en een parachute. Mijn leven in een notendop. Liever gretig en met doodsverachting het leven tegemoet, dan angstig wachtend op het onvermijdelijke. Daar wil ik graag elke dag weer voor opstaan." ■

'We kunnen een boel verdriet verdragen omdat we weten dat het geluk ergens op de loer ligt'